

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
№ _____

Звіт
про завершення III (формуального) етапу
дослідно-експериментальної роботи за темою «Формування
партнерських відносин батьків і вчителів як засіб розвитку особистості
учня» на базі комунального закладу «Дніпрорудненська гімназія
«Софія» - ЗОШ I-III ступенів № 1» Василівської районної ради
Запорізької області

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 21.11.2013 № 1603 «Про проведення дослідно – експериментальної роботи на базі комунального закладу «Дніпрорудненська гімназія «Софія» - ЗОШ I-III ступенів №1» проводиться дослідно-експериментальна робота за темою «Формування партнерських відносин батьків і вчителів як засіб розвитку особистості учня».

Основними завданнями III (формуального) етапу дослідно-експериментальної роботи було визначено:

- апробація змісту моделей навчально-виховного процесу, їх корекція, аналіз та прогнозування проміжних результатів та інших досягнень;
- упровадження вчителями у співпраці з батьками системи технологій, за допомогою яких реалізується самобудівництво особистості, прогнозування життєвого шляху, цілеспрямоване й системне засвоєння учнями теорії саморозвитку, самоосвіти, самовиховання, самовдосконалення;
- участь у теоретичних семінарах з метою визначення основних напрямків діяльності гімназії щодо взаємодії із сім'ями, учнями в умовах експерименту;
- продовження роботи консультпунктів, круглих столів, тренінгів для вчителів, батьків та учнів, аналіз результативності їх роботи;
- проведення психолого-педагогічної діагностики на предмет виявлення рівня сформованості цільової єдності педагогічного, батьківського та учнівського колективів, забезпечення спрямованості педагогічної діяльності на особистісний розвиток учнів у співпраці з батьками;
- організація відкритих занять для батьків та громадськості;

- обмін досвідом щодо впровадження в практику експериментальної програми з іншими навчальними закладами, які працюють з цієї проблеми;
- оформлення консулпункту «Батьківська світлиця" для батьків, учителів навчального закладу, міста;
- публікація матеріалів із проблем експерименту у фахових та наукових виданнях.

У результаті спільної діяльності педагогічного, батьківського та учнівського колективів на III етапі дослідно-експериментальної роботи впроваджується програма освіти батьків і педагогів. Організовано роботу з батьками, яка диктується зовсім не обов'язком батьків «допомагати школі». Робота з батьками викликана турботою про індивідуальний розвиток кожного школяра: сімейне виховання знаходиться в гармонії з системою шкільного виховання, виховні результати школи не «стираються» сім'єю, а в результаті - відсутність педагогічного протистояння сім'ї і школи, що сприяє розвитку учня. Тому визначено соціально – педагогічне партнерство сім'ї і гімназії як детально пророблену й гнучку форму співробітництва, побудовану на чіткому розподілі ролей, відповідальності, співучасті у вихованні та навчанні дітей, які вміщують соціальні й педагогічні аспекти.

Основою реалізації моделі партнерських відносин навчального закладу з сім'єю, а також суттю очікуваного результату є зріла суб'єктна позиція батьків, які свідомо беруть на себе відповідальність за виховання дітей. Саме сформованість такої позиції з боку батьків і повага до проблем сім'ї та вияв потреби у наданні допомоги в їхньому вирішенні з боку педагогів є гарантією успішної реалізації моделі партнерської взаємодії.

Виходячи з цього, педколективом для налагодження дієвих партнерських відносин з батьками були визначені такі завдання:

- вивчення виховного потенціалу сімей;
- підвищення рівня педагогічної культури батьків;
- безпосереднє включення батьків до навчально – виховного процесу;
- вироблення єдиного виховного впливу з боку батьків і навчального закладу на дитину;
- залученість родини до побудови індивідуальної освітньої траєкторії дитини.

Дослідження потенціалу сімейного виховання полягає в налагодженні контактів з батьками, ознайомленні з усією родиною учня, побутовими умовами, системою моральних цінностей сім'ї, стосунками батьків і дітей, з'ясуванні, що досягнуто у сімейному вихованні і яка допомога потрібна

батькам. Складаючи характеристику сім'ї, враховуємо наступне: склад сім'ї (повна, неповна); стиль сімейного виховання (авторитарний, авторитетний, ліберальний, невизначений); причини недоліків сімейного виховання (матеріальне неблагополуччя, відсутність єдиних вимог, дитяча бездоглядність, розбещеність, перекладання обов'язків виховання на школу). Це дає змогу досягти найвищих критеріїв сформованості педагогічної культури сім'ї, виховати розвинену дитину, в якій буде сформована адекватна самооцінка, потреба гуманних взаємин з іншими людьми.

За допомогою діагностики виховного потенціалу сім'ї (за методикою «Аналіз сімейних взаємин» (АСВ) Е. Ейдемільера, В.Юстицького) з'ясовано особливості відносин батьків з дитиною, задоволення її потреб, рівня й адекватності вимог до неї; за допомогою анкетування визначено рівень задоволення навчально - виховним процесом (високу оцінку надали 34% респондентів, 66% -середню) , з'ясовано атмосферу, в якій перебувають учні в сім'ї та навчальному закладі.

Проведено психолого-педагогічний моніторинг впливу партнерських відносин батьків та педагогів на формування в учнів життєвих компетентностей, рівня сформованості їх соціальної активності та професійної зорієнтованості.

Діагностика рівня розвитку пізнавальних процесів учнів підтвердила позитивну динаміку: зменшилась кількість учнів з низькими показниками рівня розвитку (вхідна 15%, вихідна 13,5%), відповідно збільшилась кількість вихованців з середнім (вхідна 69%; вихідна 70%) та високим рівнем розвитку пізнавальних процесів (вхідна 16%; вихідна 16, 5%).

З метою вивчення природних схильностей та професійних задатків учнів проведено дослідження за методикою «Палітра майбутнього». Домінуючим напрямом серед респондентів виявилась соціальна сфера – 24%, 19% підлітків має лідерські та спортивні схильності. 18% опитаних учнів обрали технологічний, 13% творчий напрями, 15% – напрями, що потребують спеціальної освіти. Опитування виявило 11% учнів, що надали перевагу суспільно-гуманітарному напрямку.

З метою вивчення професійної спрямованості відповідно до природних задатків проведено дослідження серед учнів за допомогою диференціально-діагностичного опитувальника інтересів (ДДО) Є.О.Клімової, опитувальника професійної спрямованості Дж. Голланда. Результати дослідження підтвердили, що більшість учнів обрали профіль відповідно до власних природних задатків та здібностей. 56% (2015 рік -52%) опитаних учнів вважають, що саме за допомогою обраного профілю вони зможуть реалізуватися, розкрити свої можливості та здібності. 29% (раніше 33%)

досліджуваних не визначились, чи будуть вони надалі навчатися за обраним профілем і 15% (2015рік також 15%) учнів упевнені, що профільні знання та вміння вони зможуть застосовувати як «хобі»(здебільшого це учні, які поглиблено вивчають іноземні мови, технології).

У батьків учнів було вивчено особливості ставлення до власних дітей (автори методики А.Варга, В.Столін). Спираючись на отримані дані зроблено висновок, що більшість (59%) опитаних батьків позитивно ставляться до своїх дітей, вірять у їхні здібності та можливості, намагаються підтримати дітей в усіх починаннях. Батьки відчують себе з дитиною єдиним цілим, прагнуть захистити від труднощів і негараздів життя. Із позитивним психологічним налаштуванням батьків вихованці відчують підтримку з боку близьких та рідних, що допомагає дітям досягати вершин життєвого успіху. 35 %батьків відчують певні труднощі у спілкуванні з дітьми, 6% зазначили значні проблеми у стосунках з дітьми.

Для вирішення наступних завдань використано інноваційний інструментарій у роботі з батьками, адже у зв'язку з переходом до нового типу суспільства, утвердженням нових суспільних, етичних цінностей, а також із процесами глобалізації, педагогічна грамотність батьків нерідко відстає від реальної педагогічної ситуації, суспільних потреб, очікувань дитини. Тому приділено увагу постійному розвитку педагогічних знань батьків за допомогою різних методів роботи:

- педагогічна пропаганда (у вигляді індивідуальних та індивідуально – групових консультацій) серед батьків,
- виступи перед батьками психологів, лікарів, юристів;
- робота форуму батька (саме батька з метою ствердження важливості батьківського виховання, адже останнім часом пріоритет у вихованні дитини має мама);
- клубу «Формула сімейного щастя»;
- відвідування батьками навчальних занять, позакласних заходів;
- випробування батьками ролі вчителів для повнішого відчуття життя в навчальному закладі, своїх дітей, бачення організації виховного процесу, ознайомлення з колом спілкування своїх дітей;
- організація роботи кабінету «Батьківська світлиця» (зосереджено методичні матеріали з питань сімейного виховання, спеціальні стенди, присвячені різним напрямам сімейного виховання, конкретний роздатковий методичний матеріал для батьків, перелік порад для батьків тощо);
- обмін досвідом між батьками щодо сімейного виховання дітей;

- опрацювання педагогічних ситуацій для розв'язання окремих питань сімейного виховання (дає можливість з'ясувати уявлення батьків про ті чи інші педагогічні проблеми сімейного виховання, а також допомагає здобути певні педагогічні знання);
- взаємодія ради навчального закладу, батьківських комітетів класів, з громадськими організаціями батьків.

У їх компетентність входить: колегіальне рішення окремих питань життя навчального закладу; допомога школі і класам в проведенні виховної роботи з учнями; правова дія на батьків, що недбайливо ставляться до виховання, надання матеріальної допомоги навчальному закладу, окремим сім'ям тощо.

Дієвим інструментом у роботі з батьками визнано використання Інтернет – ресурсів. Вагоме значення в інформаційному забезпеченні відіграє веб-сайт загальноосвітнього навчального закладу, який має популярність серед батьків. На його сторінках розкрито особливості, наступність і взаємозв'язок між початковою та середньою ланкою, допрофільною підготовкою, ранньою профілізацією та профільним навчанням, презентовано результати проведення спільних з батьками заходів із використанням відео-, аудіо- чи фотозасобів, створено рубрику типу «On-line консультації», де батькам надається фахова підтримка з проблемних питань виховного процесу. У роботі класні керівники використовують також можливості соціальних мереж.

Батьківська освіта у закладі складається з 3–х основних етапів, кожен з яких має свою специфіку залежно від віку дитини й водночас пов'язаний з іншими проблемами:

- у 1-4 класах центральними для батьків є проблеми адаптації молодших школярів до нового для них середовища, питання збереження фізичного та психічного здоров'я дитини, формування у молодшого школяра навичок навчальної діяльності;
- у 5-9 класах домінують питання вивчення специфіки середнього шкільного віку (11 -15 років), становлення самооцінки підлітка, особливості прояву прагнення до самоствердження, особливості взаємин підлітків у групі і колективі, мотивації здорового способу життя;
- у 10-11 класах – проблеми, властиві старшому шкільному віку (дітям 15 -17 років): професійна орієнтація, статеве виховання, підготовка до створення родини, соціалізація й самореалізація старшокласників.

Таке педагогічне батьківське навчання сприяє реалізації моделі випускника закладу освіти, озброює батьків основами педагогічних знань,

необхідних для життя і виховання дітей.

Одним із важливих інструментів у формуванні партнерських відносин батьків та вчителів є включення батьків до спільної із закладом освіти навчально - виховної діяльності. Це надає батькам знань умов навчання і виховання дитини, допомагає класним керівникам, вчителям – предметникам у розвитку інтересів і здібностей учнів. Визнано дієвою співпрацю батьків з учителями-предметниками при відвідуванні уроків з метою:

- спостереження за діяльністю педагога та учнів,
- практичної участі батьків в уроці,
- змагання дітей та батьків, що стимулює пізнавальні інтереси дітей,
- сумісного вивчення інформаційних технологій (ознайомлення батьків із можливостями сучасних освітніх технологій або, навпаки, батьки діляться «секретами» своїх досягнень в ІКТ) тощо.

Визнано ефективним керування батьками, членами родин (за згодою) гуртком, секцією, клубом за інтересами, участь у пізнавальній, творчій діяльності, зокрема у конкурсах, проектах, презентаціях, святах знань і майстерності, турнірах знавців, творчих гостинах; бути не тільки учасниками інтелектуальних конкурсів і занять, але й їх організаторами та ведучими. Конструкторські, дослідницькі, пізнавальні та прикладні домашні завдання спрямовані як на розвиток творчих здібностей учнів, так і на формування досвіду партнерства дітей з батьками.

Дієвою є взаємодія класного керівника з батьками щодо планування виховної роботи у класі та шляхів реалізації цього плану: спільні походи, екскурсії, олімпіади, спартакіади, колективні творчі справи, змагання, ремонт і благоустрій тощо. Досить важливою є участь у профорієнтаційній роботі навчального закладу: зустрічі з учнями, екскурсії на підприємства, профконсультації, устаткування кабінету профорієнтації; участь у роботі класних батьківських комітетів тощо.

Вагомим інструментом у формуванні партнерської взаємодії визнано участь батьків в управлінні загалом освітнім закладом. На сьогодні створено сприятливі передумови для участі батьків у вирішенні питань управлінського характеру щодо профілю навчання, вибору навчальних предметів, розробки системи заходів з підвищення якості навчання тощо. Цьому сприяє робота батьків у складі батьківських комітетів, раді навчального закладу, піклувальній раді, циклових комісіях.

Відкритість навчально – виховного процесу дозволяє включити батьків до будь-яких видів профорієнтаційної роботи. Батьківське середовище в даному виді співпраці виступає як сторона, що зацікавлена в отриманні профорієнтаційних послуг і тому намагається всіляко допомагати, надаючи

профінформаційні послуги і підтримуючи профорієнтаційні заходи в навчальному закладі, тобто учасники НВП знаходяться у постійному пошуку нових можливостей і складають «тріаду взаємодії»: педагогічний колектив - учнівський колектив – батьківський колектив. Розроблено алгоритм підготовки до уроку з елементами профорієнтації; найбільш вдалим уроками визнано ті, на яких використано досвід батьків як приклад відповідального ставлення до праці та досягнення професійної мети. Крім того, перед учнями в якості наставника виступають не вчителі, а люди, що спеціалізуються в іншій галузі професійної діяльності, а отже, зростає зацікавленість та довіра дітей до отриманих знань, зростає значимість батьківського виховання у зв'язку з демонстрацією суспільної користі праці батьків. Стали дієвими виховні години за участю батьків з різноманітної тематики психолого-педагогічного спрямування.

Саме такий інструментарій формує соціальну взаємодію, яка відрізняється рівноправністю вчителів та батьків, їхнім взаємним визнанням і взаємною відповідальністю, добровільністю співробітництва й орієнтацією на реалізацію педагогічної ідеї, покладеної в основу становлення й розвитку особистості дитини.

З метою реалізації завдань програми формувального етапу дослідно-експериментальної роботи у навчальному закладі проведено:

засідання педагогічних рад за темами:

- «Формування інформаційної культури і медіакомпетентності суб'єктів освітнього простору як фактор компетентнісної освіти» (листопад, 2015);
- «Взаємодія з батьками учнів початкової школи як умова побудови комфортного середовища та забезпечення формування успішного школяра» (січень, 2016);
- «Реалізація ефекту зменшення непродуктивних контактів у системі «вчитель – учень»» (лютий, 2016);
- «Експериментальна робота – складова інноваційного розвитку навчального закладу»;
- «Ступінь ефективності використання індивідуальних освітніх маршрутів учнів 7 класів в період обрання профілю подальшого навчання» (квітень, 2016);
- «Розвиток критичного та креативного мислення на уроках особистісно зорієнтованого навчання і виховання»(листопад, 2016);
- «Розвиток творчого потенціалу педагогів навчального закладу засобами методичної роботи»(лютий, 2017);

- «Система виховної роботи навчального закладу: проблеми, пошуки, знахідки» (квітень, 2017);

психолого – педагогічні семінари:

- «Створення середовища інформаційної культури у школі й сім'ї» (жовтень, 2015);
- «Проблеми формування мотивації самостійної діяльності учнів за сучасних умов розвитку творчої особистості» (лютий, 2016);
- «Психолого – педагогічні способи формування критичного мислення учнів» (листопад, 2016);
- «Сутність педагогічної майстерності вчителя» (лютий, 2016);

педагогічні читання :

- «В.О Сухомлинський: п'ять поглядів на проблему свободи і відповідальності в контексті громадянського виховання» (січень, 2016);
- «В.О. Сухомлинський про роль навчання у розвитку дитини» (січень, 2017);

декади педагогічної майстерності:

- «Співпраця на уроках як умова самореалізації суб'єктів освітнього процесу» (жовтень-листопад, 2015);
- «Формування мотивації самостійної діяльності школярів в урочній і позаурочній діяльності як передумова продуктивного навчання» (грудень, 2015);
- «Шляхи реалізації виховної функції уроку (позакласного заходу) як засобу розвитку особистості через взаємодію учасників НВП» (лютий, 2016),
- «Розширення можливостей розвитку особистості через формування критичного мислення на уроках» (жовтень-листопад, 2016);
- «Педагогічна майстерність учителя у розвитку особистості учня» (грудень, 2016),
- «Формування готовності учнів до взаємодії з соціумом засобами родинно – шкільного виховання» (лютий, 2016).

З метою підвищення рівня професійної компетентності педагогів закладу за проблемою дослідження на III (формульованому) етапі працювали спецкурси інноваційної тематики для педагогічних працівників за напрямками:

- «Самопізнання і саморозвиток»;
- «Професійні ролі і ринкова соціалізація»;
- «Акмеологія фахівця освіти».

Дані методичні заходи сприяли обізнаності кожного педагога з питань формування успішної особистості, спонукали до постійної системної самоосвіти та удосконалення володіння інформаційно-комунікаційними технологіями.

У ході реалізації програми дослідно – експериментальної роботи визначено напрями взаємодії з батьками у розвитку особистості школяра:

1. Родинно –педагогічне виховання культури здоров'я учнів.
2. Інтеграція актуальних можливостей сім'ї та школи у досягнення успішності дитини.
3. Взаємодія вчителів та батьків на шляху формування в учнів готовності до самореалізації.
4. Виховання учня – патріота в умовах співпраці сім'ї та школи

У зв'язку з цим у навчальному закладі працюють циклові комісії.

Результати роботи з даних питань були продемонстровані під час проведення всеукраїнського практико - орієнтованого діалогу «Формування партнерського соціуму в умовах Нової української школи», що проходив за участю освітянської спільноти різних регіонів України, науковців державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти», КЗ«ЗОППО» (квітень, 2017).

Методичні надбання педагогів гімназії були надані на Шосту Міжнародну виставку «Сучасні заклади освіти - 2015» (номінація «Інноваційні технології виявлення, навчання та підтримки розвитку обдарованих дітей і молоді», тема інноваційного проекту «Науково-методичні засади підтримки обдарованих дітей, схильних до науково - дослідницької діяльності») і відзначені срібною медаллю. На Восьмому міжнародному форумі «Інноватика в сучасній освіті - 2016» (номінація «Соціальне партнерство в контексті модернізації національної освіти», тема інноваційного проекту «Формування партнерських відносин батьків та вчителів як засіб розвитку особистості учня») колектив також здобув нагороду – срібну медаль, на Восьмій Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти - 2017» (номінація «Партнерство як стратегічний ресурс інноваційного розвитку навчальних закладів», тема інноваційного проекту «Формування партнерського соціуму в умовах розбудови Нової української школи») де набутки були відзначені Дипломом.

У 2016 році за творчу співпрацю та вагомий внесок у впровадження результатів науково - дослідної роботи в освітній процес колектив навчального закладу нагороджено Дипломом Інституту педагогіки НАПН України, у 2017 році – Подякою ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (наказ №38 від 26.09. 2017)

Досвід роботи висвітлено у педагогічних виданнях: «Сучасна школа України»//№11, листопад 2015, «Завуч»//№17, 2016, «Сучасна школа України»//№4, 2016. З досвіду роботи видана книга «Інноваційний інструментарій партнерського соціуму в розвитку шкільної освіти».- Запоріжжя: СТАТУС, 2017.

Працюючи над темою дослідження, педагогічний колектив звертає увагу на проміжні результати діяльності: постійна участь учнів та батьків, членів родин у проведенні свят, виховних годин, занять у гуртках, у конкурсах-захистах науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України тощо.

У ході реалізації III (формувального) етапу визначено орієнтовні критерії ефективності формування системи партнерських відносин батьків та педагогів як засобу розвитку особистості учня у навчальному закладі (при врахуванні виховних ресурсів сім'ї):

- задоволеність навчально – виховним процесом;
- активність батьків у навчально – виховному процесі закладу;
- задоволеність батьків результатами спільної діяльності з учителями;
- ступінь участі батьків в управлінні навчальним закладом;
- єдність педагогів, батьків, самих учнів у поглядах та позиціях щодо вибору профілю навчання та визначенні шляхів його реалізації;
- вплив співробітництва закладу освіти й сім'ї на усвідомлений вибір учнями успішного професійного майбуття.

Визначено умови формування системи партнерських відносин батьків та педагогів як засіб розвитку особистості учня :

- дотримання дидактичних принципів особистісно - орієнтованого та діяльнісного підходів, спрямованих на активізацію партнерських відносин батьків та педагогів у контексті розвитку дитини та їх впровадження у навчально – виховний процес;
- партнерські відносини є тристоронніми, і мають позитивний вплив як на батьків, так і на вчителів та учнів;
- для педагогів позитивні тим, що стимулюють піклування про авторитет закладу серед інших шкіл міста; формують критичне мислення колективу щодо освітньої програми, освітнього процесу, викликають прагнення до їх оновлення, удосконалення, враховуючи думку батьків про якість освітнього процесу;
- для батьків правильно налагоджені партнерські відносини з навчальним закладом сприяють підвищенню рівня їх педагогічної

грамотності, педагогічної культури, безпосередній участі батьків у навчально-виховному процесі;

- для учнів – у наданні можливостей для вільного розвитку і саморозвитку, повної реалізації їх творчого потенціалу, усвідомленого вибору свого майбутнього.

Тому партнерська співпраця вчителя й батьків є найміцнішим фундаментом в напрямі виховання особистісного «Я» дитини, розвитку її інтелектуальних здібностей і потенційних можливостей, створенні простору успіху і радості.

На IV (узагальнюючому етапі, вересень 2017 р. - вересень 2018 р.) етапі дослідно-експериментальної роботи планується:

- проведення аналізу дослідно-експериментальної роботи. Здійснення контрольного діагностування рівня сформованості соціально активної та компетентнісної зорієнтованості учнів згідно з визначеними критеріями та показниками;
- порівняння результатів діагностико-концептуального і контрольного-узагальнювального етапів експерименту. Обробка даних, співвіднесення результатів експерименту з поставленою метою, коректування гіпотези, оформлення та опис ходу й результатів експерименту;
- кількісний та якісний аналізи, системне оцінювання ефективності технології формування системи партнерських відносин батьків та педагогів як засобу розвитку особистості учнів;
- популяризація результатів експерименту, поширення досвіду експериментальної роботи з означеної проблеми через публікації у пресі;
- проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції «Формування партнерських відносин педагогів та батьків як засіб розвитку особистості учнів»;
- підготовка наукового звіту про підсумки четвертого етапу експериментальної роботи.

Науковий керівник

Н.А. Побірченко

Директор КЗ «Дніпрорудненська гімназія
«Софія» -ЗОШ I-III ступенів №1»

В. Д. Пилипенко

Координатор

Г. Е. Самойленко